

fortabt sig i det paa Holland samtidig med, at hans Embedes vigtigste Anliggende forhandles andet Steds, maasse ham uafvidende. Det tror jeg ikke, men jeg siger, at jeg forstaar meget godt, at den foreliggende Klage er kommen først til Rigsdagen for at lade denne bestemme, hvorledes den vil lade denne Sag undersøge. Det ærede Medlem fremdrog et enkelt Spørgsmaal, nemlig om Smeden i Sømark og Agitationen for 4de Kredses Vedkommende, og det ærede Medlem var meget forundret over den Virksomhed, som antoges at være udgaaet fra Drebygaards Gods, idet han antog, at den skulde være aldeles ukyldig overfor 3die Kreds. Jeg finder det nu overmaade naturligt, at dersom det er Tilfældet for 4de Kredses Vedkommende, saa er det ogsaa Tilfældet for en Del af 3die Kredses Vedkommende, thi Sømark ligger lige paa Grænsen mellem 3die og 4de Kreds, saa at den Latter, som det ærede Medlems Bemærkning fremkaldte, kunde man godt have sparet sig. Uagtet den Anledning, som det ærede Medlem har givet dertil, skal jeg dog ikke komme nærmere ind paa disse enkelte Klager, men jeg skal blot bemærke, at 198 Stemmers Forskjel ved den skriftlige Afstemning er ikke nogen overordentlig stor Forskjel, og den er heller ikke paafaldende, naar den skulde hvile paa Grundlag af disse Klager, men vi maa desuden tage det Andet med, nemlig det, at den anden Kandidat var valgt ved Raaring. Naar man ser hele Billedet under Et og tager Klagen med, saa er 198 Stemmer ikke noget stort Tal. Spørgsmaalet dreier sig jo imidlertid ikke heller om nogle Tal fra eller til. Sgaar fordybede man sig i Tal, idet det blev nævnt, at der f. Ex. kun var 40 eller 50 Stemmers Forskjel, men det er en fuldstændig Misforstaelse at lægge saadan Vægt derpaa i en Sag, hvor det gælder om Principet, thi faar man fat paa en enkelt Person fra en enkelt Fabrik, en Person, som de Andre have Tillid til, og faar man ham sagt ordentlig Befked, saa kan man dermed godt have sagt 100 Personer Befked. Et er jeg imidlertid enig med det ærede Medlem i, og det er, at Undersøgelsen skal være upartisk, hvis en saadan er at finde, og Undersøgelsen skal tillige være en liberal Undersøgelse, thi man maa tilvise ikke glemme Valgagitationens lovlige Ret fra begge Sider, og man maa ikke drage Grænsen saa snevert, at Valgene skulle betegne Dødhed og Uvirksomhed, for muligt at undgaa, at et eller andet Skar kunde falde paa Folk paa Grund af deres Agitation; kun maa den ikke moralsk og politisk om end ikke strengt juridisk komme ind under samme Kategori, som er nævnt i Straffeloven. Jeg siger udtrykkelig, at moralsk og politisk maa den ikke falde ind under samme Kategori, som, hvis den strengt juridisk falder ind under selve Ordlyden i Straffeloven, saaledes vilde blive dømt af Højesteret. Der er noget Giendommeligt ved de Klager, som ere frem-

komne iaar, og uagtet der er fremsat en Del derom igaar, skal jeg dog tillade mig at komme med enkelte Udtalelser i den Retning. Det undrer mig noget, at ingen af Thingets ærede Medlemmer, om hvis Standsfællers Virksomhed der navnlig har været ført Klage her, have af disse Udtalelser i Klagerne taget Anledning til at nedlægge en Indsigelse paa deres egne, og lad mig sige paa deres Standsfællers Vegne, en Indsigelse imod de Bestyrelser, som ere rettede imod dem. Jeg siger, at jeg beklager dette for deres egen Skyld, thi dersom det kan bevises, at Ladefogder og Udsforvaltere og deslige Folk have været virksomme og brugt Krusler og overfor Arbejderne brugt Midler, som man maa rødmø over at bruge overfor, hvad man kalder Smaakaarsfolk, saa kan jeg ikke tro, at disse Midler ere brugte med Rette i vedkommende Herrers Navn, men det er disse tjenstvirige Folk, disse ibrige Jenerer, som gjøre deres Herrers Hjærnetjenester, i Stedet for at gjøre dem Gavn. Dersom kunde der imidlertid faas nogen Forvisning, dersom ærede Medlemmer, som kjende saadanne Forhold nøje, vilde staa op og forsikre os i denne Retning, men det have de ikke gjort. Naa, de have Ret til at lade være dermed, men saa vil jeg ogsaa sige, at der her ikke alene er Spørgsmaal om at hævde Valgfriheden ef er Lovens sande Aand og Mening, men tillige om noget Mere og noget Dybere. Det er i og for sig en aldeles underordnet Sag, om vi nu ved Forhandlingerne her i disse Dage faae udsat nogle Valg enten til Spire eller Venstre nogle Dage eller ikke, og jeg vilde for mit Vedkommende have ønsket, at alle Valg havde ligget saaledes for, at vi kunde have faaet dem alle sammen færdige paa een Time. Jeg har Intet imod, at dette Folkething har dette Udsende efter de sidste Valg, og jeg vilde ønske, at det virkelig havde dette Udsende, og at der ikke havde været Noget at bestride ved Papirerne. Jeg vilde lige dybt have taget min Hat af for den almindelige Valgret, thi jeg har Intet at ønske hverten til Spire eller Venstre i denne Sag, men jeg siger, at det ikke er nok, at man her ved denne Forhandling søger at værne Valgfriheden. Dette er ganske vist een Side af Sagen, men der er Noget, som efter min Mening ligger dybere, og som vi skulle værne om og sigte paa med det Samme. Hvad gjør man, naar man tager Samvittigheden fra sine Undergivne, fra den Fattige og Uformuende? Man udsaar en Sæd, som, hvis den ikke i Tide rykkes op med Rode, vil bære en elendig Frugt for vort Land, og det er for mig Mere end et Tal i Diebliffet. Man har i Aarhundreder holdt Bondestanden i Danmark under Trælleskaar af nogle indførte og indfødte Udelsmænd, og der begynder nu i vor sociale Udvikling at danne sig en Undergivnehedstilstand, en Slags Trællestad i Sammenligning med de tidligere Bønder omkring ved Herregaardene. For